

Sanat Okuryazarlığı Ve Tarihsel Empati Becerileri Bağlamında Ressamları Konu Alan Resimli Çocuk Kitaplarının Hayat Bilgisi Dersine Entegrasyonu

Zeynep Sude ÖZKAN

Dr.,-

zeynepsudeozkan@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-4146-1239>

Makale Başvuru Tarihi : 28.10.2024

Makale Kabul Tarihi : 29.11.2024

Makale Yayın Tarihi : 31.12.2024

Makale Türü : Araştırma Makalesi

DOI: 10.5281/zenodo.14582239

Özet

Anahtar Kelimeler:

Hayat Bilgisi,
Sanat
Okuryazarlığı,
Tarihsel Empati.

Hayat Bilgisi dersi çocuğun bildiği ve tanıdığı bir çevreden başlayarak, hayat ile ilgili ilk duygu, davranış ve düşüncelerin olduğu bir derstir. Bu çalışmada, sanat okuryazarlığı ve tarihsel empati becerileri bağlamında ressamı konu alan çocuk kitaplarının hayat bilgisi dersine entegrasyonu amaçlanmıştır. Bu çalışmada nitel araştırma desenlerinden doküman analizi kullanılmıştır. Veriler betimsel analiz yöntemiyle incelenmiştir. Bu çalışmada amaçsal örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Ben Picasso ve Ben Dali başlıklı resimli çocuk kitapları araştırmanın çalışma grubunu oluşturmaktadır. Söz konusu kitaplar hayat bilgisi dersi bağlamında, 2024 yılında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yenilenen beceriler içinde yer alan tarihsel empati ve sanat okuryazarlığı becerileri ve bu becerilere ait bileşenler çerçevesinde analiz edilmiştir. Analizler sonucunda hayat bilgisi dersi kazanımlarıyla karşılaştırılıp ilköğretim hayat bilgisi dersine entegre edilmesinin etkili olacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Integration Of Illustrated Children's Books About Painters into Life Science Course In The Context Of Art Literacy And Historical Empathy Skills

Abstract

Keywords:

Life Science, Art
Literacy, Historical
Empathy.

Life Science lesson is a lesson in which the first feelings, behaviors and thoughts about life are formed, starting from an environment that the child knows and recognizes. In this study, it was aimed to integrate children's books about painters into the life science course in the context of art literacy and historical empathy skills. Document analysis, one of the qualitative research designs, was used in this study. The data were analyzed by descriptive analysis method. Criterion sampling, one of the purposive sampling methods, was used in this study. Illustrated children's books titled I am Picasso and I am Dali constitute the study group of the research. These books were analyzed in the context of the life science course within the framework of historical empathy and art literacy skills and the components of these skills, which were included in the skills renewed by the Ministry of National Education in 2024. As a result of the analysis, it was concluded that it would be effective to integrate these skills into the primary school life studies course by comparing them with the life studies course outcomes.

1. GİRİŞ

Bireyler ilkokula başladığında farklı rollerle ve yeni bir toplumla tanışmaktadır. Okul yaşamından önce daha rastlantısal olan öğrenmeleri, okulla daha planlı hale gelmektedir. Hayat Bilgisi dersi çocuğun bildiği ve tanıdığı bir çevreden başlayarak, hayat ile ilgili ilk duygu, davranış ve düşüncelerin oluştuğu bir derstir (Özdemir, 2003). Hayat Bilgisi dersinin, çocuğun yakın çevresinden yola çıkarak nesne, kişi ve durumlarla etkileşimde bulunması, bu etkileşimlerle ilişkili olarak kendi yeteneklerini ortaya çıkarması açısından gelişiminde önemli bir rolü üstlendiği görülmektedir. Çocukların sosyal hayata dahil olması ve ilkokulda hedeflenen genel amaçlara ulaşması açısından bu ders oldukça önemlidir (Belet, 1999). İçinde birden çok disipline yer veren Hayat Bilgisi dersi, çocuklara yaşadığı toplumsal ve kültürel çevreye karşı farkındalık kazanmasını sağlayan ilk derstir. Bu disiplinlerden biri olan sanat, zaman, hafıza ve tarih konularını mutlaka barındırmalıdır (Tay, 2007; Yücel, 2014).

Sanat yoluyla eğitim yalnızca görsel bir eğitim değildir. Sanatın eğitimde bir araç olması, diğer eğitim alanlarını da etkili ve eğlenceli hale getiren önemli bir faktördür. Böyle bir eğitim çocuğa; bilinç, akıl ve yargılama boyutlarıyla çok yönlü bir pencere açar (Akaroğlu, 2014). Yenilenen 2024 öğretim programında okuryazarlık becerileri önemli bir yer tutmaktadır. Veri okuryazarlığı, dijital okuryazarlık vb. beceriler gibi sanat okuryazarlığı da bu becerilerden bir tanesidir. Sanat okuryazarlığı kavramı oldukça yeni bir kavram olması sebebiyle tanımına da az rastlanmaktadır. Bu kavram üzerine yaptığı tez çalışmasında Uyar (2019) sanat okuryazarlığını; sanat ile ilgili gerekli olan bilgiyi bilme, gerekli görülen sanatsal bilgilere ulaşabilme, ihtiyaç duyulup elde edilen sanatsal bilgiyi değerlendirebilme ve bu bilgiyi kullanabilme ve bu bilgileri kendi ürünlerine yansıtabilme olarak tanımlamaktadır.

Sosyal bilimlerin çocuğa dönük bir parçası olan hayat bilgisi dersi, okuryazarlık becerilerinin yanı sıra soyla bilimler alan becerilerini de geliştirmeyi hedeflemektedir. Bu becerilerden biri de tarihsel empati becerisidir. Empatinin bir alt boyutu olan tarihsel empati, geçmişte var olmuş insanların belli bir tarihsel ve sosyal çevre içinde neler düşündüklerini, nasıl kararlar aldıklarını ve bu kararlar sonucundaki davranışlarını ortaya çıkarmak için tarihteki kişilerle bilişsel ve duyuşsal olan etkileşim sürecini ifade eder (Endacott ve Brooks, 2013). Geçmişe mana vermek ve geçmişte yaşanmış olayları günümüze yönelik açıklayabilmek için tarihsel empati becerisinin önemli görülmektedir. Tarihsel empati, geçmiş dönemlerde yaşanmış olaylarda tarihi figürlere odaklanarak geçmiş dönemlerde yaşamış olan insanların duygu, düşünce, inanç ve dünya görüşlerinin araştırılmasına ihtiyaç duyar (Yılmaz, 2011).

Bu çalışmada, sanat okuryazarlığı ve tarihsel empati becerileri bağlamında ressamı konu alan çocuk kitaplarının hayat bilgisi dersine entegrasyonu amaçlanmıştır. Benzer olarak çalışmasında sanat içerikli çocuk kitabına yer veren Bolat Aydoğan (2013), ele aldığı çocuk kitabını, biçimsel ve içerik özellikleri yönlerinden inceleyerek sanat içerikli çocuk kitaplarının değerlendirilmesine yönelik bazı ölçütler sunmuştur. Araştırma sonucunda geliştirmiş olduğu bilimsel ölçütler çerçevesinde incelediği kitabın uygun bir çocuk sanat kitabı olduğunu ve öğretmenlerin derslerde bu kitaba yer vermesini uygun gördüğünü belirtmiştir. Akhun (2012) ise çalışmasında görsel sanatçıları tanıtan 20 çocuk kitabında sanatçıların yönelimlerini, sanat akımlarını, sanatçıların yaşadıkları dönemin içinde sanata dokunan olayları ve durumları, çevrelerinde yaşananların sanatlarına olan etkisi ve kitapların çocuklara iletileri incelenmiştir. Türk ve kadın sanatçıların tanıtıldığı kitapların daha az olduğu, çeviri kitapların ağırlıkta olduğu ve kitapların hedef kitleye uygun olduğu araştırma sonuçları arasında bulunmaktadır. Mathis (2015) sanat ile ilgili olan 12 çocuk kitabının içerik analizini gerçekleştirmiş ve sanatın kültürdeki güçlü etkisini açığa çıkarmıştır.

Alan yazında bulunan çalışmaların sanat ve sanatçılara yer veren çocuk kitaplarının birçok açıdan değerlendirildiği belirlenmiş ancak kitapların eğitsel özelliklerinin beceriler kapsamında incelendiği çalışmalara rastlanmamıştır. Buradan hareketle çalışmanın amacı, ressamı konu alan çocuk kitaplarının sanat okuryazarlık becerisi ve tarihsel empati becerisi bağlamında hayat bilgisi dersine uygunluğunun incelenmesidir.

Hayat bilgisi programının özel amaçlarından biri, sanatın bireylerin yaşamındaki yerini kavramalarıdır. 2024 Hayat Bilgisi Öğretim Programında Hayat Bilgisi öğrenme alanlarından biri olan “Bilim, Teknoloji ve Sanat” öğrencilerin STEAM (Fen, Teknoloji, Mühendislik, Sanat, Matematik) faaliyetleri ile bilim, teknoloji ve sanata yönelik merak ettiklerini sormaları, sanatçıların sanata katkılarını anlamalarını, bilim, teknoloji ve sanatın insan hayatındaki yerini ve önemini anlamlandırmalarını amaçlanmaktadır. Bu bağlamda, öğrencilerin bilim ile tanışmaları, günlük yaşamında teknolojiyi fark etmeleri, sanatı keşfetmeleri, yaratıcılıklarını geliştirmeleri ve hazırladıkları ürünleri sergilemeleri amaçlanmaktadır. (Milli Eğitim Bakanlığı, 2024a).

Bu araştırmayla iki alt probleme yanıt aranmıştır:

- 1) Resimli çocuk kitapları hayat bilgisi dersine sanat okuryazarlığı becerisi bağlamında nasıl entegre edilebilir?
- 2) Resimli çocuk kitapları hayat bilgisi dersine tarihsel empati becerisi bağlamında nasıl entegre edilebilir?

2. YÖNTEM

Bu araştırmada nitel araştırma desenlerinden doküman analizi kullanılmıştır. Veriler betimsel analiz yöntemiyle incelenmiştir. Betimsel analizde bir çerçeve oluşturur, veriler okunur ve düzenlenir. Daha sonra veriler tanımlanıp doğrudan alıntılarla desteklenir ve son olarak anlamlandırılması gerçekleştirilir (Yıldırım ve şimşek, 2013).

Bu araştırmada amaçsal örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Ölçüt örneklemede belli ölçütlerin örnekleri çalışma grubu olarak belirlenmektedir (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2012). Araştırmada çocuklara uygun olarak hazırlanmış ressamı konu alan Ben Picasso (Sonmaz, 2005) ve Ben Dali (Sonmaz, 2008) resimli çocuk kitapları çalışma grubunu oluşturmaktadır.

Verilerin analizleri, Milli Eğitim Bakanlığı (2024b; 2024c) tarafından ilkokulda geliştirilmesi hedeflenen tarihsel empati ve sanat okuryazarlık becerileri çerçevesinde yapılmıştır.

Tablo 1’de bu araştırmada kullanılan tarihsel empati becerileri ve bu becerilere ait bileşenler yansıtılmıştır.

Tablo 1. Tarihsel empati becerisi ve bileşenleri

Tarihsel Empati Becerisi	Beceriye Ait Bileşenler
(1) Yorumlama	(a) Mevcut olay/ konu/durumu incelemek (b) Kendi ifadeleriyle olay/konu/durumu nesnel, doğru anlamı değiştirmeyecek bir şekilde yeniden ifade etmek
(2) Tarihsel Bağlamsallaştırma	(a) Tarihsel aktör/ olay/durumu, kanıtlara dayalı analiz etmek (b) Dönemin/zamanın/ mekânın koşullarını fark etmek (c) Tarihsel aktör/olay/ durumu, günümüz koşullarıyla karşılaştırmak (d) Tarihsel aktör/olay/ durumu ait olduğu dönemin koşulları içerisinde açıklamak
(3) Yapılandırma	(a) Mevcut olay/konu/durumu inceleyerek çıkarım yapmak (b) Mevcut olay/konu/ durumla ilgili kendi öz bilgisi ile elde ettiği çıkarım üzerine öznel ifadelerde bulunmak

(Milli Eğitim Bakanlığı, 2024c).

Tablo 2’de bu araştırmada kullanılan sanat okuryazarlık becerileri ve bu becerilere ait bileşenler yansıtılmıştır.

Tablo 1. Sanat okuryazarlık becerisi ve bileşenleri

Sanat Okuryazarlık Becerisi	Beceriye Ait Bileşenler
(1) Sanat Türlerini ve Tekniklerini Anlama	(a) Temel sanat kavramlarını tanımak
(2) Sanat Eseri İnceleme	(a) Sanat eserini betimlemek (b) Sanat eserini çözümllemek (c) Sanatsal yargıda bulunmak
(3) Sanatı Kültürel, Tarihi ve Sosyal Bağlamda Anlama	(a) Sanatla toplum arasında ilişki kurmak

(4) Sanatsal Pratik Geliştirme	(a) Sanatla toplum arasında ilişki kurmak
	(b) Performans sergilemek

(Milli Eğitim Bakanlığı, 2024b).

3. BULGULAR

3.1. “Ben Picasso” Kitabı ile Hayat Bilgisi Sanat Okuryazarlık ve Tarihsel Empati Becerilerine İlişkin Bulgular

“Ben Picasso” başlıklı çocuk kitabı sanat okuryazarlığı ve *tarihsel empati* becerisi bağlamında incelenmiş ve hayat bilgisi dersine entegrasyonu kazanımlar çerçevesinde açıklanmıştır. Picasso'nun doğumu hakkında bilgilerle başlayan *Ben Picasso* başlıklı kitapta sanatçının isminin hikayesinden ve isim verme üzerine doğduğu şehirdeki bir inanıştan söz edilmiştir. O zamana ve o şehre ait bir durumdan söz edilmiştir. Bu bağlamda “Annem ve babam bana önce pablo ismini verdiler. Sonra Diego, sonra Jose Francisco de Paula, sonra Juan Nepomuceno, Maria de los Remedios, Crispinlano, Santísima, Trinidad... Çünkü benim doğduğum Malaga şehrinde bir çocuğa ne kadar çok isim konulursa o kadar yetenekli olacağına inanılırdı.” ifadesi *tarihsel empati* becerisi içinde (1) *yorumlama* becerisinden (a) *mevcut olay/konu/durumu incelemek* süreç bileşeni ile ilişkilidir. Aynı zamanda (2) *tarihsel bağlamsallaştırma* içinde yer alan (b) *dönemin/zamanın/ mekânın koşullarını fark etmek süreç* bileşeni ile açıklanabilir.

Ressamın isminin hikayesinden sonra okuyucuyu geçmişten kendi hayatına çekerek “Senin adının hikayesi nedir? Kim koydu sana bu ismi, anlamı ne, neden bu isim peki? Sorup öğrenmeye ne dersin?” ifadesi ile (2) *tarihsel bağlamsallaştırma* içinde (c) *tarihsel aktör/olay/ durumu, günümüz koşullarıyla karşılaştırmak* süreç bileşenine örnek oluşturmuştur. Kitapta aynı beceri altında aynı süreç bileşeni ile uyumlu başka ifadeler de yer almaktadır. Babası da ressam olan Picasso'nun “Babam güvercin resimleri çizerdi sürekli. Bu güvercinler benim ilk arkadaşlarımdı. Senin ilk arkadaşın kimdi?” ifadesi, sözü geçmişten günümüze getirmektedir. Aynı bileşen altında incelenebilecek benzer bir ifade de babası ressam olduğundan ve kalemlerle bu sebeple yakın olduğundan Picasso'nun “İlk söylediğim kelime “piz”, yani ispanyolca lapiz, yani kalem. Peki sen ilk olarak hangi kelimeyi söylemişsin?” ifadesidir.

Picasso'nun üzüntüyü çok yoğun hissettiği bir dönemde bu duygusunu sanatına yansıttığından söz edilmiştir. “Sence bir ressam çok üzülüyorsa ne yapar? ... Üzüntüsünü paletine döker. O günlerde benim fırçam da en çok mavi rengi alıyordu paletimden. Çünkü hüznümü, üzüntümü mavi renkte buluyordum...Peki sence üzüntünün rengi nedir?” ifadesi *tarihsel empatinin* (3) *yorumlama* becerisindeki (b) *mevcut olay/konu/ durumla ilgili kendi öz bilgisi ile elde ettiği çıkarım üzerine öznel ifadelerde bulunmak* bileşeni ile açıklanabilir.

“16 yaşına geldiğimde İspanya'daki sanat okullarının tüm sınavlarını bitirmiş durumdaydım. Madrid'de çok tanınmış bir sanat akademisine girdim. İlk sergimi 1900 yılında...” ifadeleri ilkokulda tarihsel *empati* becerisini kazandırmak için uygundur. Sanatçının küçük yaşlarda sanata yöneldiğinden söz edilmiştir. Sanatçının sanat yolunda ilerlerken küçük yaşlarda hangi aşamalardan geçtiğinin belirtilmesi, çocukların *tarihsel empati* yapabilmelerine olanak sağlar. Bu bağlamda, (1) *yorumlama* becerisinin (a) *mevcut olay/ konu/durumu incelemek* bileşeni ile ilişkilendirilebilir.

“Tablolarımda sadece pembe renk değil canbazlar, akrobatlar ve palyaçolar da vardı. Çünkü o sıralarda sık sık Medrano sirkine gidiyor ve gösterileri büyük bir keyifle izliyordum. Hayatımda ne varsa resimlerimde de onlar olduğunu anladın değil mi?” ifadeleri *tarihsel empati* açısından (3) *yapılandırma* becerisindeki (2) *mevcut olay/konu/durumu inceleyerek çıkarım yapmak* bileşenini yansıtmaktadır. Ressamın resimlerinde yer alan renk ve nesnelerin sebebi hakkında çocukların çıkarımda bulunması sağlanmaktadır. Ayrıca, *sanat okuryazarlığı* açısından, (3) *sanatı kültürel, tarihi ve sosyal bağlamda anlama* alt becerisindeki (a) *sanatla toplum arasında ilişki kurmak* bileşenini içermektedir. Sanatçının resimlerinde toplumun izleri olduğu anlaşılmaktadır.

“1908 yılında farklı ve sıra dışı bir biçim denedim resimlerimde: Bu akıma “Kübizm” deniyor. Küp şeklinde kafalar, kollar, bacaklar, yerleri değiştirilmiş gözler, kulaklar, burunlar.” ifadesi resim sanatındaki bir akımı

anlatarak çocuklara *sanat okuryazarlığı* becerisi kazandırılmasında yol göstericidir. Bu bağlamda, (1) *sanat türlerini ve tekniklerini anlama* alt becerisindeki (a) *temel sanat kavramlarını tanımak* bileşenini yansıtmaktadır.

“Guernica, en ünlü resimlerimden biri oldu.” ifadesiyle bir savaştan etkilendiğini ve bunu duvar resmine aktardığından söz etmiştir. “Savaşta gördüğüm bütün çirkinlikleri, acıyı, karmaşayı, öfkeyi ve çaresizliği çizmeye başladım.” ifadesi *tarihsel empatide* (2) *tarihsel bağlamaştırma* becerisinin (d) *tarihsel aktör/olay/durumu ait olduğu dönemin koşulları içerisinde açıklamak* bileşeni ile açıklanabilir. Çünkü o dönemdeki bir savaşı sanatına duygularıyla aktarmıştır. Ayrıca, sanat okuryazarlığı bağlamında (2) sanat eseri inceleme alt becerisinde (c) *sanatsal yargıda bulunmak* bileşeni ile ilgilidir. Sanatçının söz konusu eseri bu bileşen ışığında çocuklarla tartışılabilir.

“Dört tane çocuğum oldu. Çocukları çok sevdim. Son dönemde yaptığım resimler çocukların yaptıkları resimlere çok benziyor, fark ettin mi?” ifadesi öğrencilere *tarihsel empati* becerisi kazandırırken çıkarım yapmayı sağlayabilir. Bu bağlamda, (3) *Yapılandırmanın* (a) *mevcut olay/konu/durumu inceleyerek çıkarım yapmak* süreç bileşeni ile ilişkili olduğu anlaşılmaktadır.

Kitabın son cümlesi olan “Sanat eserleri var olduğu, sergilendiği ve çocuklar onları görmeye geldiği sürece sanatçılar asla ölmüyor.” cümlesi üzerinden çocuklarla tartışılarak sanat eseri hakkında çıkarımda bulunulabilir. Bu durumda (3) yapılandırma becerisinin (b) *mevcut olay/konu/ durumla ilgili kendi öz bilgisi ile elde ettiği çıkarım üzerine öznel ifadelerde bulunmak* bileşeni ile *tarihsel empati* becerisi kazandırılır.

3.2. “Ben Dali” Kitabı ile Hayat Bilgisi Sanat Okuryazarlık ve Tarihsel Empati Becerilerine İlişkin Bulgular

“Ben Dali” başlıklı çocuk kitabı sanat okuryazarlığı ve *tarihsel empati* becerisi bağlamında incelenmiş ve hayat bilgisi dersine entegrasyonu kazanımlar çerçevesinde açıklanmıştır. “Ben Salvador Felipe Jacinto Dali! 11 Mayıs 1904’te İspanya’nın Katalonya bölgesindeki, Figueres şehrinde dünyaya geldim.” ifadesi *tarihsel empati* becerisi içinde (1) *yorumlama* becerisinden (a) *mevcut olay/ konu/durumu incelemek* süreç bileşeni ile ilişkilidir. Çocuklar sanatçının yaşadığı dönem ve yerler hakkında yorum yapabileceği bilgiler edinmektedir.

“Bazen kardeşimle birlikte denize açılır, yaşlı balıkçıdan bu kayalıkların esrarengiz masallarını dinlerdik. Büyüleyici masalları dinlerken ve acayip şekilli kayalıkları seyrederken resim yapmamam mümkün değildi. 10 yaşıma geldiğimde resim dersleri almaya başladım. İlk resimlerim, yaşadığım yerdeki manzaralar ve çevremdeki insanların portreleriydi.” ifadesi *tarihsel empati* becerisi kazandırmada (2) *tarihsel bağlamaştırma* alt boyutundaki (d) *tarihsel aktör/olay/ durumu ait olduğu dönemin koşulları içerisinde açıklamak* bileşeni ile uyumludur. Çünkü sanatçının resimlerine o dönemde yaptığı gezilerin ve gözlemlerinin yansıdığı anlaşılmaktadır.

“İlk sergimi 14 yaşında Figueres Tiyatrosu’nda açtım.” ifadesi (2) *tarihsel bağlamaştırma* alt boyutundaki (b) *dönemin/zamanın/ mekânın koşullarını fark etmek* bileşenini yansıtmaktadır. Sanatçının açtığı sergi, yaşadığı zaman ve mekân koşullarına göre değerlendirilir. Bu farkındalıkla ifadeler üzerinden tarihsel bağlamaştırma yapılabilir.

“... Cadagues’e geri döndüm. Neredeyse tüm resimlerimde görebileceğin Cadagues’in sıcak kumları ve kayalıkları beni hemen kucakladı.” ifadesi, sanatçının birçok eserinde bulunan yerin aynı zamanda yaşadığı dönemlerde zaman geçirmeyi sevdiği bir yer olduğu anlaşılmaktadır. *Tarihsel empati* becerisi açısından (2) *tarihsel bağlamaştırma* alt boyutundaki (d) *tarihsel aktör/olay/ durumu ait olduğu dönemin koşulları içerisinde açıklamak* bileşeni ile uyumludur.

“Bazen Picasso gibi Kübist nesnelere çizdim, bazen Seurat gibi yüz binlerce noktadan oluşan resimler yaptım, kimi zaman renkleri Matisse gibi kullandım. Picasso, Joan Miro gibi sanatçılarla tanıştım. Bana kendi içimdeki resmi bulmam için cesaret verdiler.”

“Sence gerçek resim nedir? Görünenin aynısını yapmak mı? ... Rüyalarımı, korkularımı, kabuslarımı ve hayalimde yarattığım her şeyi çizdim. Bu resimlere gerçeküstücü resim dediler. Yani sürrealist resim!”

“Gerçeküstücü resimler yapmak istersen beni dikkatle dinlemelisin. İlk önce hiçbir kural olmadan yaratmaya karar vermelisin...” ifadeleri çocuklarla sınıfta sürrealist bir çalışma yapmakla yaşam bulabilir. Bu bağlamda *sanat okuryazarlığı* becerisi, (4) *sanatsal pratik geliştirmede* (b) *performans sergilemek* yoluyla kazandırılabilir.

“...Öyleyse peynir gibi akıp giden saatler çizebilirdim. Aynı resimde yumuşak saatlerin yanına sert saatler de ekledim. Zaman geçtikçe yok olacak şeylerle, her zaman kalacak olanları bir arada anlatmak istedim.” ifadesiyle sürrealist akıma bir gönderme yapılmıştır. Sınıfta bu ifadeler okunduktan sonra (2) *sanat eseri inceleme* boyutundaki (c) *sanatsal yargıda bulunmak* bileşeni doğrultusunda sürrealist akım hakkında tartışılabilir.

“Yemek benim için çok önemliydi ... Bir gün Dali Müzesi’ne gelersen, duvarlarını süsleyen tam 1200 ekmeği gören herkesi şaşırta dev yumurtaları da görebilirsin.”

Sürrealist akımla tanıştıran çocukların “Sahne dekorları ve çığgın kostümler tasarladım. Sıra dışı mücevherler yaptım. ... Dev bir ekme, ayakkabı gibi görünen şapkalar...” ifadelerinden yola çıkarak *sanat okuryazarlığı* becerisi geliştirilebilir. (2) *sanat eseri inceleme* boyutundaki (c) *sanatsal yargıda bulunması* sağlanabilir.

“Japonya’ya atom bombası atıldı. Atom, yani her şeyi oluşturan görünmez parçacıklar ... Parçacıklardan oluşan resimlerimi işte o zamanlar yaptım.” Bu ifade üzerinden *sanat okuryazarlığı* bağlamında (3) *sanatı kültürel, tarihî ve sosyal bağlamda anlamak* için (a) *sanatla toplum arasında ilişki kurmak* sağlanabilir. Tarihte yaşanan bir olayın sanata yansdığı çocuklara fark ettirilebilir. Ayrıca tarihsel empati beceri kazandırmak için de bu ifade önem arz etmektedir. (3) *yapılandırma* boyutunun (a) *mevcut olay/konu/durumu inceleyerek çıkarım yapmak* bileşeni ile açıklanabilir.

Hayat Bilgisi Öğretim Programında “Bilim, Teknoloji ve Sanat” öğrenme alanında birinci sınıf kazanımlarından “HB.1.6.3. Sanatla ilgili merak ettiklerini sorabilme: Sunulan sanatsal bir konu hakkında merak ettiği soruları sorar” (MEB, 2024a: 34) kazanımının kazandırılmasında; ikinci sınıf kazanımlarından “HB.2.6.3. Sanatın günlük yaşamdaki yerini belirleyebilme” (MEB, 2024a: 56) kazanımının kazandırılmasında; üçüncü sınıf kazanımlarından “HB.3.6.3. Sanatçıların sanata katkılarına yönelik verilen kaynaklardan bilgi toplayabilme: a) Sanatçıların sanata katkılarına yönelik bilgileri bulur, b) Sanatçıların sanata katkılarına yönelik bilgileri kaydeder.” (MEB, 2024a: 79) kazanımlarının kazandırılmasında söz konusu çocuk kitaplarının hayat bilgisi dersine entegre edilmesi uygun görülmektedir.

4. SONUÇ

Bu araştırmada Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 2024 yılında yenilenen beceriler çerçevesinde bulunan tarihsel empati ve sanat okuryazarlığı becerilerinden ve bu becerilere ait bilşenlerden hareketle, *Ben Picasso* (Sonmaz, 2005) ve *Ben Dali* (Sonmaz, 2008) çocuk kitapları hayat bilgisi dersine entegre edilmiştir. İki kitabın da hayat bilgisinde tarihsel empati ve sanat okuryazarlığı becerilerini geliştirebileceği sonucuna ulaşılmıştır. Tarihsel empati üzerine ülkemizde yapılan ilk çalışma olan Karabağ’ın (2003) çalışması deneysel bir çalışmadır. Deney grubunda tarihsel empati becerisinin öğretimine yönelik çeşitli etkinlikler yapılmış, kontrol grubunda ise geleneksel eğitim uygulamalarına yer verilmiştir. Uygulama sonunda öğrencilere 6 soru sorulmuştur. Çalışma sonucunda deney grubu lehine anlamlı fark görülmüştür (Karabağ, 2003). Yıldız ve Durmuşoğlu (2018) ise araştırmalarında ressamı konu alan resimli çocuk kitaplarının biçimsel ve sanatla ilişkili eğitsel özellikleri incelenmiştir. Araştırma sonucunda incelenen kitapların en çok resimli öykü, biyografi, eğitici ve bilgilendirici olarak sunulduğu, iki kitabın ise çizgi roman türünde hazırlandığı tespit edilmiştir. Galda ve Short’un (1993) yaptığı araştırmada, çocuklara yönelik hazırlanan sanat kitaplarının daha çok biyografi türünde hazırlandığını ifade edilmiştir. Bu durum, günümüzde sanat ve sanatçılara yönelik hazırlanan çocuk kitaplarının farklı türlerde de hazırlandığı göstermektedir. Ayrıca araştırmada kitapların yaklaşık yarısının çeviri, yarısının ise yerli yazarlar tarafından kaleme alındığı bulunmuştur. Benzer olarak Akhun (2012) tarafından yapılan çalışmada da çeviri kitapların yoğunlukta olduğu ifade edilmiştir. Eryalçın’ın (2024), müzede yapılan yaratıcı drama çalışmalarının dördüncü sınıf öğrencilerinin akademik başarılarına ve tarihsel empati becerilerine etkilerini incelediği çalışmada, ilkökul dördüncü sınıf öğrencilerinin müzede yapılan yaratıcı drama çalışmaları sonucunda hem akademik başarılarında hem tarihsel empati beceri düzeylerinde anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna ulaşmıştır. Akademik başarı ve tarihsel empati beceri düzeyleri arasında ise bir ilişki olmadığını belirtmiştir. Bununla birlikte, Demir (2019) tarafından yapılan yüksek lisans tez çalışmada, tarihsel empati etkinliklerinin ders kitapları aracılığıyla yürütülmüş, deney ve kontrol grubunda bu beceri alanında anlamlı farklılıklar olmadığı belirtilmiştir.

Kitaplar duygusal okuryazarlık becerisi ve tarihsel empati becerisi bağlamında analiz edildiğinde, bu kitapların hayat bilgisi dersine entegrasyonunun mümkün olduğu görülmüştür. Çalışma sonuçlarına göre, öğrencilerin sanat alanında ufkunu açacak çocuk kitaplarının sadece görsel sanatlar içinde değil farklı disiplinler içinde de öğrencilere sunulması önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Akaroğlu, E. O. (2014). *Sanat eğitim programının 6 yaş çocuklarının gorsel algı düzeylerine etkisi*. (Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Akhun, B. (2012). Gorsel Sanatçıları Tanıtan Resimli Çocuk Kitaplarının İncelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Özel Sayı 1*(1-11).
- Belet, D. ř. (1999). *İlköğretim kurumlarında uygulanan hayat bilgisi programının değerlendirilmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Bolat Aydoğan, K. E. (2013). An Unaddressed İssue İn Art Education: Review Of Children's Art Book. *Procedia-Social and Behavioral Sciences, 106*, 418-438.
- Büyüköztürk, ř., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, ř. ve Demirel, F. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Demir, B. (2019). *Sosyal bilgiler dersinde tarihsel empatiye dayalı etkinliklerin öğrencilerin tarihsel empati becerilerine ve başarılarına etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Endacott, J. ve Brooks, S. (2013). An Updated Theoretical And Practical Model For Promoting Historical Empathy. *Social studies research and practice, 8*(1), 41-58.
- Eryalçın, K. (2004). *Sosyal bilgiler dersinde müze eğitiminin akademik başarı ve tarihsel empatiye etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Galda, L. ve Short, K. G. (1993). Children's Books: Visual Literacy: Exploring Art And İllustration İn Children's Books. *The Reading Teacher, 46*(6), 506-516.
- Mathis, J. (2015). The Significance Of The Arts İn Culture: Learning Through Children's Literature. *Libri & Liberi, 4*(1), 85-102.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2024a). *İlköğretim Hayat Bilgisi Öğretim Programı*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2024b, Kasım 5). Okuryazarlık becerileri. *Türkiye yüzyılı maarif modeli*. <https://tymm.meb.gov.tr/beceriler/okuryazarlik-becerileri>
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2024c, Kasım 5). Sosyal bilimler alan becerileri. *Türkiye yüzyılı maarif modeli*. <https://tymm.meb.gov.tr/beceriler/sosyal-bilimler-alan-becerileri>
- Özdemir, S. (2003). Hayat bilgisi ders programının değerlendirilmesi. L. Küçükahmet (Ed). *Konu alanı ders kitabı inceleme kılavuzu*. Ankara: Nobel.
- Sonmaz, S. (2005). *Ben picasso*. Sakıp Sabancı Müzesi Yayınları, İstanbul.
- Sonmaz, S. (2008). *Ben dali*. Sakıp Sabancı Müzesi Yayınları, İstanbul.
- Tay, B. (2007). Öğrenme stratejilerinin Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi dersinde akademik başarıya etkisi. *Milli Eğitim Dergisi, 35*(173), 87-102.
- Uyar, E. (2019). *Amatör ve profesyonel koristlerin sanat okuryazarlıklarının incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Ömer Halisdemir Üniversitesi, Niğe.
- Yıldırım, A. ve şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, C. ve Durmuşoğlu, M. C. (2018). Ressamları Konu Alan Çocuk Kitaplarının Sanatla İlişkili Eğitsel Özellikleri. *Uluslararası Güzel Sanatlar Eğitimi Araştırmaları Dergisi (UGSEAD), 1*(1), 29-49.
- Yılmaz, K. (2011). Sosyal bilgiler ve tarih öğretiminde tarihsel empati: Geçmişe geçmişteki insanların gözıyla bakabilme becerisi. A. Sumbül, H. Akdağ (Ed.), *Sosyal bilgiler öğretiminde yeni yaklaşımlar II* (s. 11-33). Ankara. Pegem Akademi.
- Yücel, S. (2014). *Günümüz sanatı politika ve kentsel mekân ilişkisi: Türkiye'de güncel sanat tartışmaları*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Bilgi Üniversitesi, İstanbul.

